

alguns plecs
poètics del
segle XVII
conservats a
la biblioteca
«lambert mata»
de ripoll

Nota i transcripció:
de
PEP VILA

La biblioteca pública de Ripoll (1), que duu el nom del seu principal mecenes i inspirador, bibliòfil reputat, compta entre els seus fons amb un llegat importantíssim de llibres, opuscles, impresos, butlles, fulls volants relatius a la història política, cultural i literària de Catalunya i Espanya, principalment dels segles XVII, XVIII i XIX.

Entre aquests avui ens interessa destacar uns quants plecs solts que tenen un contingut poètic, (2) tots ells del segle XVII, i que hem cregut que són prou importants per donar-los a conèixer ja que incideixen en una branca de la nostra literatura poc atesa i estudiada. Junt a la poesia i al teatre d'autors consagrats com F. Vicenç Garcia i F. Fontanella, ens trobem amb aquesta literatura encara més menor, sovint desprestigiada, que toca temes relatius a la crònica històrica, successos d'època, poemes i cobles de caire religiós o profà, d'àmplia difusió entre les capes populars, des del desenvolupament i difusió de la impremta i que prenen el seu màxim relleu en els segles XVII, XVIII i XIX amb l'anomenada «literatura de canya i de cordill».

La nostra aportació a la «Revista de Girona», un cop cenyits a l'espai que ens ha estat assignat, és la transcripció d'uns quants d'aquests plecs respectant en tot moment la llengua original amb la màxima fidelitat, modernitzant l'ortografia, seguint les normes en ús en aquest tipus d'edicions. Deixem per a una propera ocasió la publicació dels plecs que resten i que en el seu conjunt estem segurs que seran d'un bon ajut per comprendre millor el segle XVII, encara obscur en molts aspectes. Alguns d'aquests plecs són, també, com el pont, l'anella perduda que permet seguir l'adaptació i l'evolució de temes comuns sobretot al segle XVIII, ja que molts han sofert una nova adaptació fruit dels gustos i necessitats d'un altre temps. Així, també veiem com la tradició no resta interrompuda i a través d'uns canals de transmissió difícils de resseguir

(1) Zenón Puig, **La biblioteca de Ripoll**, «Revista de Gerona», 1966, núm. 35, pàg. 30-32.
(2) Josep Romeu, **Sobre els plecs solts amb contingut poètic**, «Serra d'Or», abril 1972, pàgs. 277-280.

per la seva complexitat podem estudiar el fenomen de la literatura de la «decadència» amb una millor visió de conjunt.

El plec més reculat que hem sabut trobar és de 1601. La **Carta de Joan Vives a Sebastià Amat en resposta d'una altre...** (Aguiló, núm. 2.515) pertany a la literatura que té el seu origen en els certàmens realitzats arreu de la Península per dignificar el cos d'un sant, l'arribada a la ciutat d'un rei, el natalici d'un príncep, la commemoració d'un esdeveniment d'àmplia repercussió ciutadana. En aquest cas es tracta del fullet, en una versió en català adreçada al poble, de les festes que es feren per a la canonització de Sant Ramon de Penyafort, i que han estat glossades per Jordi Rubió a la **Historia General de las literaturas hispánicas**, (Vol. IV, pàg. 508). A la fi del recull, en vers, l'autor ens fa saber que aviat sortiria un llibre commemoratiu al respecte, i d'aquest mateix any és el volum de F. Jayme Rebullosa, **Relación de las grandes fiestas que en esta ciudad de Barcelona se han hecho a la canonización de su hijo San Ramón de Peñafort**. (Barcelona, Cendrat, 1601).

Un segon grup el formen els impresos relacionats amb el tema de la «Magdalena» d'ampli ressò encara en els segles XVIII i XIX a través del teatre passionístic i altres composicions de tema semblant com són les recollides per Milà i Fontanals, (3) **La Magdalena**, i la que donà a conèixer Comas (4) amb el títol de **La llum de Santa Madalena**.

Cal remarcar el costum molt estès durant els segles XVII i XVIII de cantar al «so» amb el «to» de cançons profanes. Aquesta nova adequació, coneguda ja entre nosaltres per exemple per Joan Timoneda, consistia a aprofitar materials profans i divinitzar-los. Es passava així d'una poesia profana a una religiosa en unes èpoques en què la societat era profundament religiosa, i era un recurs de tècnica molt fàcil el de la di-

vinització (5) ja que l'humà i el diví no tenen fronteres delimitades i ben sovint es feien versions contrafetes a l'espiritual. Així, quan l'autor de la relació ens diu: **La pastoreta vertida a la conversió de la Madalena, veiem** que un dels motllos anteriors podia molt ben ser el de la composició recollida per Milà i Fontanals (6) **La divina pastora**, la primera estrofa de la qual diu: **Pastoreta galana, Mare del Criador...** Joan Torres, que signa la composició al «to d'en Combelles» podria ser-ho d'una altra també feta sota la mateixa tècnica i coneguda amb el nom de **Relació de la mala vida de les pobretes donas, al «to del mes ay»**. Feta per una que ara s'és **retreta. Compostes per Juan Torres**, (Barcelona, (Barcelona, S. de Cormellas, 1612, Aguiló, número 2.330). Del mateix segle XVII són altres composicions semblants escrites al «to de Jaume Roig» (Aguiló, núm. 2.524); al «to de la Guimbarda» (Aguiló, núm. 2.246); al «to de la tararena, tararó» (Aguiló, núm. 2.247); al «to de la farà lara la» (Aguiló, núm. 2.915). D'altra banda, el temps litúrgic de quaresma tenia una gran significació popular i aquesta composició n'és una mostra evident i incideix en el tema dels jocs, els balls i la gatzara, que solia ésser prohibida durant aquest temps. Assenyalem l'estrofa referent a «nyerros i cadells» membres dels dos bàndols en què estava dividida la noblesa catalana a finals del segle XVI i començaments del XVII i que tan d'impacte tingueren en la història de la nostra terra.

El darrer plec és un romanç històric signat pel soldat Magí Ramon (Aguiló, núm. 2.844 i full. Bonsoms, núm. 7.627). De poca consistència literària però interessant per haver pòuat el tema de la pròpia realitat, el tema de la «Guerra de Separació» quan, segons Joan Reglà, «Catalunya és un camp de batalla entre Espanya i França» i Tarragona era la principal plaça per defensar, al sud, ciutat que sofrí un setge el 1641.

(3) M. Milà i Fontanals, **Romancer català**. Edic. 62. MOLC. núm. 47, Barcelona, 1980, pàgs. 272-273.

(4) A. Comas, **Cançoner català**, Poesia popular i tradicional. Destino, Barcelona, 1971, pàg. 243.

(5) B. W. Wardropper, **Historia de la poesía lírica a lo divino en la Cristianidad Occidental**, «Revista de Occidente», Madrid, 1958.

(6) M. Milà i Fontanals, **op. cit.** pàgs. 288-289.

CARTA DE JOAN VIVES/A SEBASTIÀ AMAT, EN RESPOSTA DE UNA ALTRA, EN LA QUAL LI/DONA
 RAÓ DE LA SOLEMNE PROFESSÓ QUE.S FEU LO DIJOUS/A 24 DE MAYG, DE AQUEST ANY 1601 DEL
 /GLORIÓS SANT RAMON DE/PENYAFORT. AB LLICÈNCIA DE L'ORDINARI. EN BARCELONA, EN LA
 ESTAMPA DE JAUME CENDRAT EN LO/CARRER D'EN PEDRICHOL, DEVANT LA IGLÈSIA DEL PI.
 ANY 1601.

La sua carta rebí
 ab contento y alegria,
 y després que la llegí
 molt clarament entenguí,
 senyor meu, lo que volia.
 Escriu-me en conclusió
 que siestic desocupat
 li done llarga rahó
 de la gentil professó
 que assís.s féu dijous passat.

Bé volguera jo escusar
 aquest treball si poguera
 perquè sé me ha de faltar
 per a poder ben dictar
 estil, saber y manera.
 Vent d'altra part tanta cosa
 com me oblique aver de dir,
 de acertar molt perillosa,
 y no poc dificultosa
 si.u tinc tot de referir.

Dos coses solament són
 les que m'han acornotat.
 Una és dir de Sant Ramon
 nostra honrra y llum del món;
 l'altra és vostra voluntat.
 Verdad és que sols diré
 lo que a mi.m recordarà,
 que dir lo que acontegué,
 tot, sens dexar res, no sé.
 ¿Quin home del món podrà?

Anaven primerament
 molt estirats y rodons,
 que fan fer lloc a la gent,
 dotze tacanys diablons
 que corrian com lo vent.
 Y tras ells dos gigantassos
 tant llarch[s] com uns llarchs avets
 sobre uns grans bastonassos
 fent bells y terribles passos
 caminaven llarcs y drets.

Altre gigant en son lloc
 de bulto mig en amunt
 anava calsant lo joc
 caminant molt poc a poc
 armat y posat a punt.
 Los ulls en blanc regirava
 y molt sovint los movia
 amb un mirar que espantava;
 llança y adarga portava
 ab què ferós parexia.

Dotze cavalls cotoners
 anaven allí prop d'ells
 com a gentils cavallers
 ab ses llances y broquers
 fent un ball de cascavells.
 Y allí la brívia, y lo drac
 grans, espantables y forts,
 plenes les boques y cap
 de molts cuets tronadors
 cascú tirant tant com sap.

Sonaven sis mitgs tabals
 caminant per pols y fancs
 sobre de tres animals
 de dos en dos molt yguals,
 tres negres y altres tres blancs.
 Vestits tots de blanc domàs
 ab què gentilment trayen
 perols negres ab son pas
 entre.l blanc, venint detràs
 o quant bé que parexien!

Avia.y més tres parells
 de trompeters com convé,
 vestits, les trompes y ells,
 de domàs blancs y vermells
 sonant les vaques molt bé.
 Sonaven ab tal concert,
 com eren tots habilíssims,
 que no parexien, cert,
 trompetes ab desconcert
 sinó clarins famosíssims.

Després hisqué acompanyada
 ab sis o set capellans
 la bandera més honrada,
 Sancta Eulària nomenada,
 ab molts ciris blancs y grans.
 Tras ella los ganfanons
 de les parròquies y Seu,
 vulgarment dits los panons,
 que porten en professons,
 de unes cedés de molt preu.

Ab l'orde qual convenia,
 anaven de l'hospital
 molts minyons ab alegria
 y altres molts en companyia,
 tots blancs casi de un ygal.
 Alguns al cap ab turbans,
 altres com a peregrins
 que eren entre ells dançans,
 molt lleugers y galans
 ab vestits de seda fins.

La confraria primera,
que anava devant de tots
ab gentil ordre y filera,
tenint-se cascú darrera
era de cegos devots.
Portaven un ciri gros
dos hòmens entre.ils devant,
y.ls cegos de dos en dos
tras del ciri lluminós
ab sos llums tots caminant.

Tras estos viu que venia
dels parayres la mulassa,
morada ab gran bizarría
y ses armes que tenia,
portant una gentil trassa.
Sobre de la.squena un mar
ab Sant Ramón que passava,
y era cosa de espantar
veure un minyó sense faltar
quant bé que.l representava.

Dret de l'arçó de la sella
la ciutat de Barcelona,
y allà en lo fi d'ella
Mallorca gentil y bella
ab sa fortaleza bona.
Y en lo cap de la mulassa
la torre de Montjuyc
prou gran y no gens escassa
senyalant com ve y passa
Sant Ramon vexell molt ric.

Sequia estos donayres
sa cobla de menestrils,
dos banderes per los ayres
dels fusters y dels parayres,
les dos belles y gentils.
Y.ls que les acompanyaven,
confreres segons se veu,
tots atxes blanques portaven
y certament arribaven
a ser fins a cent y deu.

Los blanquers après seguien
ab dotze gentils salvatges,
los quals en lo mig duyen
un lleó a qui feyen
bramar com en los boscatges.
Ab sa bandera y juglars,
les mans lliberals y franques,
venien ab molt compàs
no fent manco que.ls de tràs
ab trenta o més atxes blanques.

Mes los jòvens hortolans,
mirant per sa honra de veres,
tots ab ciris blancs y grans,
ses insígnies importants
ab dues gentils banderes.
Mariners y traginers
de mar porten una nau,
vint-i-quatre atxes o més,
jutglars y banderes tres
de gentil color de blau.

Los bastatxos aportaven
Santa Tecla ben ornada,
ab dos àngels que li anaven
al costat y acompanyaven
a la Sancta en tal jornada.
Ab la bandera vermella,
brodades ses armes de or,
portant per més maravella
de cera blanca y molt bella
cent atxes alrededor.

Los daguers ab sa bandera,
tots ab ciris blancs y bells,
y.ls garbelladors darrera
ab son ordre y manera
deu atxes blanques entre.ils.
Ni fàltan los pescadors
per honrrar la sancta festa,
detràs dels garbelladors,
ciris blancs de dos en dos,
y deu atxes, cosa honesta.

Tras ells trenta-y-un minyó,
tots blancs, enramats y ab bandes,
cantant tots en professó,
y per dar conclusió
al cap porten ses garlandes.
No menys era de mirar
après trenta-y-dos donzelles
hermoses, blanques sens par,
sos cabells de par en par
ab dos garlandes molt belles.

Los esparters ab jutglars
gentil bandera portaven
y Sanct Bernardí detràs,
més deu atxes, y ab compàs
quatre cegos que sonaven.
Après d'ells los corredors,
bandera y vint atxes franques,
y més los revenedors
ab Sanct Miquel gloriós
armat de ses armes blanques.

Una bandera galant
y també del sant sa emblema
ab trenta atxes demomstrant
l'amor que tenen al sanct
fer en tot gran y suprema.
Y.ls cordés y flassaders
vint-y-quatre atxes yquals
y ses dos banderes més,
no mirant a l'interès
com a francs y liberals.

Los boters tras esta lista
vénen ab gentil bandera,
y un tabernacle de vista
cu.és de Sanct Juan Baptista,
dotze atxes de blanca sera.
Hostalers y traverners,
bandera y atxes cinquanta.
Tras ells los matalasers,
handera y siris, després
Sanct Ramon y axes quaranta.

Los caputxers diligents
 quaranta atxes blanques tenen
 no mostrant-se avars gens
 ans fent tots los compliments
 ab sa gran bandera vénen.
 Les atxes dels hortolans
 són sexanta; axí s'enten
 ab dues banderes grans
 portant los caps en les mans
 de Sanct Adbon y Semnen.

Carnicers vint atxes belles
 ab bandera van despau;
 y les espazets en lloc d'elles
 porten per fer maravelles
 ciris blancs y un Sanct Pau.
 Més los teixidors de llana
 ab ciris blancs y bandera,
 y ls passamaners de gana
 pòrtan bandera galana
 ab divuyt atxes derrera.

Ja èntran los tulians
 ab bandera y menestrils
 y dos portant en les mans
 sos cassadors gavilans
 lligats ab cordons o fils.
 Pòrtan més una montanya,
 par la més fèrtil del món,
 florida ab verdura estranya,
 y animals molts de campanya,
 Sanct Julià y Sanct Ramon.

Sinquanta atxes aportaven
 lluminària molt gentil
 y cobles moltes lançaven,
 que alabances declaraven
 del bon Sanct Ramon un mil.
 Aviaven molts ocells;
 al fi van quatre donzelles
 pobres, que sacaven ells,
 sexanta florins molt bells
 donant a cascuna d'elles.

Calçaters ab sa bandera
 vint-y-quatre atxes portaven
 y un tabernacle darrera;
 cotoners en sa filera
 ab ses deu atxes anaven.
 Y les dels assaunadors
 eren vint-y-quatre y més.
 Y dels fadrins texidors,
 per honra del sanct gloriós,
 dotze que anaven després.

Setze eren certament
 les del texidors, dic mestres.
 Mestres de cases crexent
 vint-y-sis honrradament
 portaven d'ells los més destres.
 Ab un tabernacle bell
 vénen los escudallers
 portant Sanct Ramon dins d'ell
 com passava la mar ell
 ab divuit atxes després.

Los ollers ab setze vénen
 y ab trenta los ferrers,
 flaquers y forners mantenen
 atxes, y entorxes ja tenen
 per ben gastat y despès.
 Dels fadrins sastres honrats,
 les atxes sont vint-y-sis;
 y ls tapiners aplegats
 van tan ben illuminats
 que merexen algun pris.

Ab moltes atxes venien
 los manyans, y un tabernacle
 hon set columnes tenien
 que una penya sostenien
 en mig sens algun obstacle.
 Sobre columnes y penya
 està un roser gratiós
 y segons allí s'ensènyan
 si dels rètols fan resenya
 són los sants de preycadós.

Pux la devoció sustenten
 del roser y an sustentat,
 y ab ses pregàries l'augmenten,
 entre ls quals, segons tots senten,
 pot mol Sanct Ramon Sagrat.
 Tot assò clar demostraven
 los títols del rededor
 que n les columnes estaven
 y les cobles que lançaven,
 fetes ab art y primor.

Mestres y fadrins juntats
 los sabaters en cadena,
 cent atxes porten plegats,
 y dos sancts representats,
 Sanct Esteva y Magdalena.
 Tant primeres com derrereres
 totes estes confraries
 de molts colors y maneres
 portaven gentils banderes,
 bells vestits y bizarries.

Les creus yxen de una a una
 de Parròquies y convents,
 y crec cert sens falta alguna
 que éran vint o vint y una
 les que viu als ulls patents.
 Riques y molt curioses
 devisades y molt bé,
 a la vista gracioses,
 y eren de les més hermoses
 la del Carme y la Mercè.

Cent capellans que assistien
 en Sancta Maria y l Pi
 devant dels òrdens venien,
 y ls òrdens després seguien
 cascú per son ordre en fi.
 Tras estos beneficiats
 ve una reyna molt divina
 ornada ab vestits preciats,
 pedres, y or de alts quilats
 y és la Màrtir Chaterina.

Los descalços van devant
del Carme, una trentena,
y ab tabernacle elegant
una sancta van portant
qu'és Chaterina de Cena.

Hermosa per maravella
ab hàbits de tafetà,
plena de riquesas bella,
pareixia una estrella,
tan ornada y gentil va.

De Sancta Madrona vénen
vint-y-vuyt frares o més;
dos tabernacles comprenen,
hu d'esta sancta que tenen,
l'altre dels seus sancts després.

Los caputxins són sexanta.
Un rich Sanct Jacintho porten
ab tal riquesa que espanta,
més ells ab pobresa tanta
que a fer penitència exorten.

Trenta-quatre són és ver
de Sanct Francisco de Paula
y un tabernacle darrer
d'un ric Sant Vicent Ferrer
sobre una gentil taula.

Vint-y-sinc la Trinitat
ab tabernacle riquíssim
y en ell estava posat
Saint Anthonino, prelat,
de Florència sanctíssim.

Sinquanta de la Mercè
portant la Reyna del Cel,
y un Sanct Ramon també
donant-los, segons conve,
l'àbit que portan ab zel.

Del Carme setanta són
de Sant Agustí altres tants
dels quals junts molt bé's compon
en honra de Sant Ramón,
professó grans entre grans.

Los Agustins viu que anaven
ab Sanct Agustí y Thomàs,
y ls del Carme aportaven
de l'hàbit que professaven
la història un poc atràs.

Tots estos y ls sobredits
ab acapa y reliquiariis,
y veres creus revestits
venien molts amanits
ab lo millor dels armaris.

Cent de Sancta Chatarina
de Sanct Francesc altres tants,
ab germandat sens moyna
fan una mostra divina,
mostrant l'amor dels dos sants.

En tabernacle famós
als sancts patrons aportaven:
la hu Sanct Francesc gloriós,
l'altre Sanct Domingo, y ls dos
les mans com amics se daven.

La iglésia los dos sustenten
y als peus tenen un drach gran
ab molts caps que representen
als heretges que inventen
mil maldats y units may van.

A estos porten lligats
los dos sancts, tots ab cadenes,
y bax de sos peus postrats
pux los an aniquilats
y e n'infèrn passen llurs penes.

Quaranta minyons triats,
molt gentils y de primor,
ben ricament adornats,
tots vestits y devisats
de tela de plata y de or.

Com patges del sant anaven
ab criança desbrigats,
y tots atxes aportaven
blanques, ab què acompanyaven
al sant, y ben ordenats.

Més de dos-cents rectors venien,
trenta canonges y abats.
Riques capes tots tenien
que ab la seda y or lluyen
ab què anaven molt honrrats.

Vint-y-quatre capellans
ab capes blanques y belles,
dotze com àpostols sants
y tots ells ab ciris grans
que parexen dotze estrelles.

En est lloc honrrat anava
lo tabernacle major
ahont Sant Ramon estava
hermosíssim qu'espantava
y era al fi un matex or.

La riquesa que tenia
ningú la sap preciar
perquè, cert, preu no tenia
ab tant or y pedreria
que pareix pesà un quintar.

Vint-y-sis reys allí vénen
cascú ab corona real,
los quals en açò convenen
que tots ells antorches tenen
ab vestit molt principal.

Dos-cents vares també
en la professó y avia,
totes elles com convé
repartides y molt bé
entre tanta comfraria.

Tras tots estos animos
va.l compte de Savalla,
Don Bernat de Boxadors,
l'estandart porta gloriós
de Sanct Ramón en la mà.
Lo fill al pare ajudava
en una tan sancta cosa,
cada qual vestit anava
ab què la festa honrrava
de seda blanca y preciosa.

Tanta música avia
per tota la professó,
que un paradís pareixia
y més sa cobla tenia
de jutglars cada cantó.
Al qual só sovint ballava
l'àguila gallardament,
pux aquell que la portava
àguila ser demostrava
en dançar tan destrament.

I a la fi ve lo cos sanct
al qual vuyt frares portaven
del mateix orde triunfant,
y altres vuyt allí esperant
quant los primers se cansaven.
Tots setze vestits estan
ab casulles curioses;
tots principals los que van
ditxosos que alcançat an
portar joyes tant ditxoses.

Vint-y-sinc frares seguien
també de predicadors
y ab atxes blanques venien
que alrededor assistien
acompanyant lo sant cos.
Lo tàlem sobre.l cos sanct
portaven sinc consellers
y lo Virrey, tots honrrant
a Sant Ramón, desijant
seguir-lo en lo cel després.

Sis bisbes van revestits
tots junts de pontifical
tras del tàlem, tots units,
en llàgrimes derritits
ab devoció cordial.
Lo de Lleyda y de Barcelona,
de Vic, Solsona, y Urgell,
enmitg lo de Tarragona,
archebisbe honrrat y vell.

Los jutges de la Audiència
tras ells anaven darrers,
ab gran honrra y reverència.
També fèyan assistència.
Cavallers y mercaders
atxes blanques aportaven.
crec dos-centes-y-sinquanta
ab què.l sanct gloriós honraven
y d'ell per premi esperaven
alcançar la glòria sancta.

Tots, frares y capellans,
ciris blancs allí tenien
a gastó dels ciutadans
que com lliberals y grans
per lo seu sant despenien.
Sent ja a vista de la mar,
allà prop Sancta Maria,
lo cos sant qu'és pot mirar
comença de desparar
tota aquella artilleria.

Parexia se n'entrava
aquesta noble ciutat
y tal devotió causava
que a llàgrimas incitava
a qui no viu descuydat.
Era tanta al fi la gent
no cabia pels carrers,
y alguns dihuen, segons sent,
que eran cent mil, y és patent
que.y eren molts forasters.

Parexien los carrers
en la nit un dia clar
ab tants llums y llumeners,
llanternes y candelers,
graelles y fochs sens par.
Y les llums que ja portaven
en la professó eren tals
que al mateix sol obscuraven,
la nit en dia tornaven
sent tantes y principals.

Aquelles empaliades
tant grans y tant curioses
de draps fins, cedés triades
jamay vistes ni posades,
tantes ni tant precioses.
Puix moltes parts y avia
que bastaven al més alt
de la casa ab bisarria,
que paret no.s parexia,
ans semblava un fin esmalt.

¿Mes qui podrà ben comptar
les rares inventions
de retaules tant sens part,
les fons, les aigues y.l mar,
y a cada pas sancts Ramons?
Las imatges y figures,
los paradors de or y plata,
tantes flors y farandures
que ab los llums a les obscures
par qu.ells ulls vos arrebata.

Que tirs, esclafits y trons
de arcabusos y cuets,
pux fins al mes chics minyons
cerquen ses invencions
tirant ab canyes y ossets.
Però en lo carrer Condal
de tots se'n porten la flor,
pux feren al natural
a Sanct Ramón sens yguai
ab molt singular primor.

Allí com lo mar passava,
com estava predicant,
y com al rey confessava,
y més com l'àbit donava
de la Mercè tot galant.

Dir jo tot lo què passava
en estes festes o festa
ni.u sabia ni.u podrà
dir algú, ans se perdrà
volent comptar tanta gesta.

Donchs perdone, senyor meu,
si a cas me só descuydat,
o só estat més llarc que breu;
A lo menos per menspreu
és cerct que res no he dexat.

Jo crec molt prest exirà
un llibre de tot complit.
La professó començà
a la una hora y acabà
a onze de miya nit.

LA PASTORETA/VERTIDA A LA/CONVERSIÓ DE LA MADALENA./EN BARCELONA PER ANTONI LA-
CAVALLERIA./EN LO CARRER DE LLIBRATERIA. ANY 1672.

Madalena galana
de noble y alt valor,
podeu estar ufana
robant de Déu lo cor:
que l'amor desbarata
de Babylònia ingrata
que *sumergeix y mata*
tributaris de amor.

En un venturós dia
del mes de abril hermós,
ab gran goig y alegria
dexàreu de ser vós.
Pe run sermó que ohíreu
y en ell tant advertíreu
los anys que vós dormíreu
en vostra perdicció.

Qui a vós mira, zagala,
feliz serà y ditxós,
no per la vostra cara
ni.l vostre cor hermós,
sí per una jornada
que en Bethània ocupada
de Christo enamorada
fóreu units los dos.

Rosa fonch y mosqueta,
viola y blanch jazmí,
la sapiència dfiscreta
que os pogué convertir
coneixent lo que anàreu
y posada estàreu
en los ídols que amàreu
de amor fals y fingit.

Philomena cantava
ab varietat de chors,
y la palma e us donava
ab quatre mil llahors;
y lo cel a vós canta
ab harmonia tanta
y gràcies de garganta
vos laureà de honor.

Entre clavells y lliris
de açots, y en lo jardí
la sanch que fonch suada
rendida e us féu dormir.
Que dirà la tristesa,
la pena tan estesa
per vostra gran finesa
que poguéreu sentir!

Quan tota enagenada
ab mènqua y sens valor,
seguint la vida errada
y oferint vostre honor,
corrèreu las cortinas
per fer peregrines
penitències tan fines
de ardentíssim amor.

Quan vostre amant estava
per tots posat en creu,
també e us crucificava
la pena a vós; be.s creu
segons tants, abrassada
als peus de la sagrada
creu de sa sanch banyada
que tanta part vos féu.

Quant tant apressurada
antes que hisqués lo sol,
la prenda tan amada
cercàreu en un hort,
y al sepulcre plorosa
sentida y dolorosa,
de una visió hermosa
tinguéreu gran conort.

Plena de fortaleza
vos vàreu retirar,
ab los genolls en terra,
de llàgrimes un mar,
fugint per les cavernes,
los ulls escampant perles;
vestida de armes fermes
per la glòria alcançar.

Com éreu guardiana
de vostre fort cercat,
de enganys vos despertàreu
vòstron cor llastimat,
dexant las mundanosas
veredas tempestuosas,
prenent las deleytosas
del bé més acercat.

A vós, una pastora
que teniu lo cor seu,
prega que un punt ni hora
d'ella no.us olvideu,
tenint gran confiança
que li fareu fermaça
fent caure la balança
quant muyra en favor seu.

COBLES DE LA GLO/RIOSA SANTA MADALENA, AB LES SET/DOLORS DE LA VERGE MARIA./ES-TAMPATTAMPAT EN BARCELONA, EN CASA DE JACINTO ANDREU, AL CAR-/RER DE SANT DOMINGO, ANY 1673.

De Jesús sou tan amada,
Magdalena reverent,
que ésser de tots lloada
merexeu degudament.

Lo gran Déu vos ha retrata
de tota la perdicíó
ferint- ab la sageta
de vera contricció,
y quant vos agué nafrada
conexéreu clarament
que estàveu apartada
de Jesús omnipotent.

Quant hoys la veu divina
promptament la n'obehís
desitjant la medicina
del metge de Paradís,
la qual vos fonch atorgada
per aquell benignament,
per aquell benignament,
com ploràs vostra errada
com a vera penitent.

Corregués ab confiança
a la font de caritat
tenint ferma esperança
que.us aurie pietat
lo bon Jesús, qui ha mirada
la fe vostra tan ardent,
veent-vos atribulada
aconsola-us humilment.

Qui pot dir lo que gustàveu
sobre.Ís peus del Redemptor,
com plorant los hi rentàreu
ab llàgrimes de dolor,
y ab los cabells exugàreu
aquella cara excelent,
hoc y més lo pacificàreu
quant l'untàreu ab l'ungüent.

A Jesús fonch agradable
vostres dolors y plorar,
com vos dix ab veu afable
no volguésseu més pecar,
puix vos era perdonada
vostra culpa llargament,
mans y peus estant postrada
adorant-lo humilment.

Lo phariseu murmurant
contra.l rey celestial,
com a vós ell demostrava
amor de tant gran senyal.
Mes labondat infinita
conegué aquí breument
la pensa de aquell malvada
exalçant-vos altament.

Puix a Déu fos convertida
may aquell desamparàs
ans bé ell fóreu unida
que lo món tot menyspreàs,
y estàveu transformada
ab Jesús per rectament,
que ésser de aquell apartada
vos ere cruel turment.

Devota contemplativa
vos a feta lo Redemptor
rentant-vos ab aygua viva
de la sua font d'amor;
y restàs tan purificada
en aquell sanct lavament
que restàreu inflamada
ab sa amor perfectament.

Vós servís a la gran Reyna
ab son fill lo rey del cel.
Seguint aquella doctrina
qu.és més dolça que la mel,
tal dexebla fou estada
qu.és pot dir perfectament
fou la més assenyada
sancta de mon testament.

Com morí lo Redemptor
vostres dolors foren grans.
Tenint-li vós ver amor
sobre tots los christians,
vós estàveu tan clavada
ab Jesús omnipotent,
tenint la creu abraçada
hont penjave l'innocent.

Après mort Jesús tres dies
may cessàreu vostres plors,
suplicant a les Maries
que untassen lo seu cors;
y com fóreu arribada
al portal del monument,
la dolor fonch augmentada
co m'trobàs aquell absent.

Bé.us mostrave amor de pare
Jesús com resuscità
après de la sua mare
ans que a tots vos aconsolà
com a filla estimada
que.us amava carnalment.
De açò fos privilegiada
sobre tots singularment.

Vós sentís gran alegria
co m'Jesús vos nomenà.
Oynt la veu de Maria
tot lo cors vos alterà;
conegués la veu sagrada
que.us parlava mansament,
als seus peus fóreu postrada
llançant-vos profundament.

Corregués ab alegria
a la Verge recomptar:
certament, Verge Maria,
Jesús és resuscitat,
y respongué gloriosa
ella a vós humilment:
glòria sia donada
al meu fill omnipotent.

Los jueus ab gran malícia,
o plens de iniquitats,
prengueren la Magdalena
hoc y tots los seus amats
méten-los en una barca,
no.y ha ha vela, ni ha rem,
lo bon Jesús qui.n volia
portàs a bon salvament.

Arribada en Marsella,
predicàs la sancta lley,
convertís per maravella
la regina y lo rey.
De la fe immaculada
los donàs tal sentiment
que manaren fósseu honrada
y guardada fermament.

Merexeu portar corona
per los vostres grans afanys
que passà vostra persona
en lo desert per trenta anys;
y restàreu despullada
per gran temps sens vestiment,
sols de cabells abrigada,
vostra carn honestament.

Lo menjar de cascún dia
dalt del cel vos és portat
que de allà vó.l trametia
Jesús vostre espòs amat;
y estàveu tan confortada
d'un tal past cumplidament,
si bé.us éreu apartada
de Jesús corporalment.

Los sancts àngels se alegraven
en vós, santa en lo món,
com a vós ells exalçaven
set hores de cascun jorn;
y arribada la jornada
del vostre sanct passament
per aquells fos presentada
davant Déu omnipotent.

Puix de Jesús sou tan amada,
Magdalena reverent,
siau la nostra advocada
devant Déu omnipotent.

Les set dolors de la Verge Maria.

**Vós passau per la via
dels set goigs me feu llahors,
contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

La primera que sentí
tot devot allà al temple
car Jesús mon fill portí
aquell offerir al temple.
Simeon dix que seria
coltell de grans tristors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

La segona reduptant
de Herodes la cruel sentència,
car mon fill aní portant
al desert fent gran absència
en Egipte que fugia
circuydada de temors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

La tercera bé més greu
quant perdí mon fill tres dies,
no sabent com ni a hont
grans foren les penes mies
pensant la nit com lo dia
a Joseph faent clamors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia:**

La quarta bé més greu,
de Juan la embaxada.

Mon fill han jutjat a mort,
mort cruel sentenciada,
encontrí'l-ne com venia
ab la creu entre traydors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

La cinquena bé més greu.
Mans y peus tan clavellades,
viu mon fill posar en creu
entre gents accelerades.

Penava de set, moria
alt en la creu, penjant per nós.

**Contemplau que entre dolors
no és tal co més la mia.**

La sisena devallà de la creu
allà hont mort penjava.

En nos braços fonch posat,
que mirant lo contemplava
recordant-me que tenia
fill humill, rey de los senyors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

La setena me és turment
que de mort me tormentave.

Per metre'l moniment
de mos braços lo'm llevaren;
y jo, perdent tal companyia,
lleví'm de aquí ab plors.

**Contemplau que entre dolors
no és tal com és la mia.**

Per çò vullau contemplar
en mí, triste, dolorida,
per a descansar ma vida.

**COBLAS ARA/NOVAMENT FESTAS AL DIVINO A L'ÀNIMA DEVOTA, AL «TO D'EN/COMBELLES»/
COMPOSTES PER JOAN TORRES./AMB LLICÈNCIA DE L'ORDINARI, EN BARCELONA, EN LA ESTAM-
PA DE MA/THEVAT, ADMINISTRADA PER MARTÍ GELABERT, ANY 1676.**

Ànima devota,
si al cel vols anar,
ara ve la quaresma,

**mes ay!
vés-te a confessar.**

Deixa la bollícia
y lo desfregar,
que tot és malícia,
y esca de pecar.
Vés-te'n a la iglésia
a ton Déu orar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

En lo ballar no penses,
qu'és tot ocasió
de a Déu fer ofensas
y ta perdició,
molt y pots tu perdre
si vas a ballar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

No sufres que ballen
ta filla y muller,
que estigan en casa
fahent son afer;
que'n plaça y carrer
res no.s pot guanyar

**puís vé la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

A Betlem se'n vajan,
o a Sant Joseph,
a Sant Agustí,
o a Sant Francesch,
que allí Déu se amostra
patent en lo altar,
**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Allí tens lo cel
y tota la glòria,
deixa tants pecats,
y tanta banòria,
reté en ta memòria
de may no pecar,
**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Lo que auràs guanyat
 ab tas bestiesas,
 que.t seràs cansat
 ab exas desfregas.
 Deixa estas fadasas
 que.t poran costar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

L'ivern és molt fort
 y de gran crueltat,
 prest te pot haver mort
 un mal de costat.
 Prest pots ser damnat
 y a l'infèrn anar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

La honra y pots perdre
 de filla y muller
 que portan-la a vèndrer
 ballant al carrer.
 Faràs ton afer
 fent-la en casa estar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

No.y aurà ningú
 que allí la't persigue,
 pussogues li fassa
 ni.l peu li calsiqúe,
 ni alqú que.t digue
 mire-la qual va,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Guarda't del diable
 y de sos paranyas,
 bèsties d'un estable
 procura'ns mil danys
 y tres mil afanyas
 sense descansar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Ves-te'n a la iglésia
 y fes oració;
 plora tos pecats
 ab contrició.
 Perdó a Déu demana
 de tant pecar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Prega a l'Etern Pare
 que,ns perdone a tots,
 y a la Verge Mare
 per tots sos devots.
 Ofereix-li tots vots,
 gemechs y plorar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

En un racó.t poses
 del temple de Déu,
 que quant més te amagues
 molt millor te veu.
 Demana a ton Déu
 que,t vulla salvar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Allí tindràs sons
 casí celestials,
 himnes y cansons
 par que angelicals,
 remeys principals
 per a Déu amar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Que cansons del cel
 mouhen l'esperit,
 y un santíssim zel,
 fent-lo cor contrit
 dóna-li en convit
 lo pa de l'altar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Allí no.y ha morts,
 ni parselitats,
 nyerros, ni cadells,
 ni enemistats.
 No.y ha desbarats
 com en lo ballar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay!
 vés-te a confessar.**

Lo millor que pots
 fer per no errar,
 que te'n vajas tost
 de vèurer ballar.
 Màscara no et fassas,
 qu.és Déu anujar,
**puis ve la quaresma,
 mes ay?
 vés-te a confessar.**

A la iglésia vajas
per a oir sermons,
oir missa y oficis
y fes confessions
dexant de rahons
y de disfraçar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Per ta salut tria
un bon confessor,
tos pecats li fia
ab molt contrit cor.
La absolució
procura't fer donar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

De la iglésia santa
procura'l tresor,
qu'és la bulla santa
que no.s paga ab or.
Tantas indulgèncias
procura guanyar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Lo temps de abstinència
és de més salut,
més lo cos conserva
ab major virtut.
Lo temps de quietut
has de procurar,

**puís la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Per més te aparega
aspra la virtut,
és molt més suau
que ta inquietut.
És temps de salut
lo del dejunar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Las apoplexias
jamés dany faran,
en tots estos dias
qu'es dejunaran,
perquè'l cel s'i gunya
en lo poch menjar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Dexa.ls pasticers
y los bodegons,
manjar blanch, taronjas,
y los canyellons
que tot són tions
per a l'infern anar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

Dexa.l carrer Ample
y pren mon consell:
guarda't del diable
y sa mala grey
per a ton remey
si al cel vos anar,

**puís ve la quaresma,
mes ay!
vés-te a confessar.**

**A LA/FAMOSA/VICTÒRIA QUE HAN/ALCANSADA DELS ENEMICHS, LOS/TÈRCIOS DE INFANTERIA
Y CAVALLERIA CATALANA Y/FRANCESA EN LO SITI DE TARRAGONA A/10 DE JUNY, ANY 1641./
COMPOST PER MAGÍ RAMÓN, SOLDAT EN CONSTANTÍ. EN BARCELONA, EN LA ESTAMPA DE JAU-
ME ROMEU, DEVANT SANT JAUME, ANY 1641.**

**Jesús, Maria.
Romans.**

Rompa la fama ab sos ecos
de l'element que és major,
dilatadíssims espays
y escampe'ls per tot lo món.

Aquella ciutat que un temps
lleys distribuí a totom,
imperi enseñà a las terras,
si las gòticas lleys no.

La que ab nom de Tarragona
a España donà son nom,
íngrata ja a tantas dichas,
infel a nom tan gloriós.

Després que admeté en si pròpia
cavall de Troya traydor,
los enganys tots de un Ulisses,
los enredos de un Sinon.

La que preñada de engaïns
de Eulària lo gran pendó
volgué entregar enemiga
al castellà enrededor.

La que demanà vituallas,
blat, bescuyt y municions
a la insigne Barcelona
que las donà ab gran amor.

La que demanà diners,
com a Judas engaïós,
per entregar tot lo Camp,
y al pobre Principat tot.

La que tingué al conseller
en conflicte tant penós
que reputà lo morir
dels mals per lo mal menor.

En si, la que ha sustentar
tant contra reputació
lo exèrcit dels castellans
y sas falsas opinions.

Sercada per mar y terra
de exèrcits castigadors,
per generals dos francesos,
tota la glòria del món.

Lo archebisbe de Bordeus,
neptuno del mar veloz,
que ab sinquanta vaxells guarda
de Tarragona lo entorn,

y lo monsiur de la Mota,
que en terra és tan gloriós
que és poch valor lo de Orlando
y el de Reynaldos és poch.

Lo exèrcit, donchs, que en la terra
és de catalans compost
y de francesos, està
de Tarragona molt prop.

A la llarga han sitiàt
a la ciutat, que no pot
llarch temps sustentar lo siti
perquè la aprétan per tot.

Ya ab vàries escaramuças
lo català valerós
venja injúrias a sa pàtria,
y causa glòria a son nom.

Y ja lo francès insigne
ab grans traças e invencions
desuella a sos enemichs
y atrevit los descompon.

Dilluns que contam a deu
de juñ, dia tant gustós
de mil sis-cents quaranta-hu,
estiga'm atent lo món.

Axia fals lo enemich
a fer ferratja ab temor
de las emboscadas nostras
perquè lo general no dorm.

Aprés de haver ohit la missa
las espias de l'entorn
fan seña que lo enemich
marcha a Tamarit veloz.

Lo Tèrcio de Barcelona
y lo de la Diputació
acudiren a acometre
ab intrèpido valor.

Ya lo il·lustre Diputat
qu'és general de gran cor
adverteix a sos soldats
la glòria de sa nació.

Aquí lo gran conseller
anima als seus ab rahons,
dóna exemple als capitans
y imita ab obras a tots.

Entre lo espay del Callar
a Tamarit fou lo cop
de la matança més brava
y de la major facció.

Lo gran mussur de la Mota,
volent ser primer en tot,
ve a ser lo blanch de las balas
per son Rey y son señor.

Aquí los valents francesos
movent los gallarts bridons,
destres en escaramuças
prívan de la vida a molts;

a molts ròmpan y atropellan
los cavalls, imitadors
en la braveza a sos amos
y en lo ser valents als lleons.

Derrotan la cavalleria
de l'enemich, que no pot
un pam de terra avansar,
antes ne va perdent molts.

Aquí don Josef Dardena,
dels cavalls governador,
ordena, mana y disposa
sos insignes esquadrans.

Aquí fa mil maravellas
lo que és glòria de Pinós,
don Anton Meca, també
Guiamet y los dos Sayols.

Lo il·lustríssim diputat
ab Fr. Diego Boxadors,
ab don Josef Margarit,
Marte de nostra nació.

Dos Semmanats, dos Erills,
Anton de Calders, Torres famós,
don Anton y don Martin
un y altre Cassador.

Lo Comte de Savallà,
de Sant Vicens lo Baró,
Bertrola, baró també,
Corbera en Llinàs, señor.

Don Luys de Rajadell,
Planera, Paguera, Tort,
dos Pedrolas, un Duran,
Cornet, Granollachs, Rubió.

Don Francisco de Juñent,
don Francisco de Copons,
Geroni y Juan Tamarits,
y don Fererich de Bosch.

Villalba, Torres, Alsina,
Marí, Diego de Vergós,
Roger, Vilallonga, Càrcer,
Reguer, Ycart, Cortich, Bosch.

Vives, Ferreres, Henrich Joan,
Cornet, don Agustí Guilla,
Monferrat, Folcrà, Agulló.

Descallar, Soler, Felius,
Argensola, provehidor
de l'exèrcit, y entre aquestos
altres de altre tant valor.

Los enemichs arremeten
com a intrèpidos lleons,
reparant-se los cavalls
dels infants a l'esquadró.

Los catalans y francesos
França aclàman ab terror,
ja és morts tota la campanya,
ja és ràbia, ja tot és foch.

Lo Tèrcio de la ciutat
de Barcelona, famós,
mostra la major braveza
y lo pit sempre més fort.

De dos colinas los trahuen
als castellans fanfarrons,
que experiències de Flandes
no.u podían fer millor.

Dónan infinitas cargas
a l'enemich temerós,
tant que ni descançar dexan
als criminals tronadors.

Aquí una bandera ríndan,
allà abaten un pendó,
allí mor un capità
y en sa fe abalànçan tots.

Fortuna sempre boltaria;
lo succès deté duptós
perquè en uns y en altres mira
valor, braveza y thesó.

Uns se nomènan gallinas,
altres se cridan traydors,
tots se dihuen mil agravis,
venjar-se intenta totom.

Per dos parts són atacats
los enemichs, y ab terror
los pica lo gall insigne
y lo català gloriós.

La tremenda artilleria
de Tarragona quan pot
tira balas espantables
als catalans esquadrons.

Ya diligents se embaràçan,
ya se acòstan front a front,
ya demànan metxa y balas,
ya ve a faltar munició.

Ya cada qual mira atent
de sa sanch obligacions,
empeñs de sa valentia,
arrischs de son gran valor.

Qui, no obstant que està ferit,
dóna entenent orgullós
que és aliento pèrdrer sanch,
y que.l cansanci és deport.

Y al cap de sis horas grossas,
ab temor ignominiós
se retira lo enemich
de Tarragona en lo fort.

Aquí aclamaren victòria
los alegres vencedors
fent señal de recullir-se,
contents de tan gran facció.

La flor de Lliri francès,
las barras de don Ramón
se exaltaren en banderas
ab una conforme unió.

Descansaren del treball
los bellicós esquadrons,
donant socorro doblat
al de la ciutat gloriós.

Ja que els castellans fugían,
lo general ingeniós
mana cullir las despullas
y regonèxer los morts.

Sinch-centes foren los que a Cloto
tributaren rotx humor,
vida exalant entre balas,
maculant lo ferro atrós.

Los nafrats que a dar la nova
fugiren d'entre el rigor
són un número excessiu,
y nobles d'ells que n'í a molts.

Los presos també atestigüen
de la més alta ocasió
la fineza de las armas
dels catalans vencedors.

De mulas, cavalls y matxos
que per tragar millor
lo ferratge isqueren fora,
fora, diuhen, més de vuyt-cents són.

Derrotat en Tarragona,
aurà causat llanto y plors,
y podrá lo tal Botero
escriure-o a son señor.

De nostra part los nafrats
afirman que són molt poch,
però es glòria en tal succès
mostrar ab nafras lo cos.

Del Tèrcio de la ciutat,
sent los que han portat al coll
lo gran pes de aquesta guerra,
tres o quatre tan sols són.

Y jo entenç que los demás,
ab un valor envejós,
agueran pres estas nafras
sufridas per sa nació.

Un soldat de Caramany
al quan un globo de foch

li ha romput de la una part
dents y caxals lo cruel plom.

També estan nafrats entre estos,
si bé dihuen que és molt poch,
los dos alférez famosos,
Josef Condor y Ferriol.

Nunca han faltat maravellas
entre las nostras faccions,
pues en ella es verifica
que lo cel és ajudador.

Perquè las balas ardents
impellidas de furor
a l'arribar a nosaltres
sols fèyan señal del cop.

Pus si és assò, qui podrá
contrastar nostre valor,
ni amilantar ab bravatas
nòstron militar esforç?

Als sants devem esta hazaña,
bé que a Déu en primer lloch,
que fa assistència a venjanças
que li tòcan, y no poch.

A Maria soberana,
al gran confessor Ramon,
a Eulària, sol català,
Madrona y demás patrons.

Assò és lo que ha succehit.
Daré del demás rahó,
de Constantí, a deu de Juñ,
lo soldat Magí Ramon.